

УДК: 343.8

Грищенко О. П.

викладач кафедри правових дисциплін,
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка

ПРОБЛЕМА СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПРОБАЦІЇ

Актуальність створення служби пробації в Україні зумовлена необхідністю виконання міжнародних зобов'язань щодо запровадження альтернативних позбавленню волі видів покарань. Нині пробація є невід'ємним елементом системи кримінальної юстиції багатьох країн. Пробація в Україні – це переосмислення та глибокий аналіз сутності кримінально-виховної діяльності. Служба пробації повинна враховувати особливості особистостей правопорушників, їх особисті проблеми для того, щоб поводитися з ними справедливо. Тому співробітники служби пробації повинні отримати відповідну підготовку і використовувати в роботі знання в галузі юриспруденції, етики, організації, кодексу поведінки.

Закон України «Про пробацію» визначає пробацію як «систему наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого» [1, ст. 26; 3, с. 31].

Створення служби пробації розпочалось розробкою Концепції створення та розвитку системи пробації в Україні на період 2008 – 2018 рр.

Концепція була представлена в Інституті законодавства Верховної Ради України 15.10.2007 року. А 20.06.2008 р. Комітетом з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України були проведені комітетські слухання та «круглий стіл» на тему «Шляхи вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері правопорушень, вчинених неповнолітніми, в контексті гармонізації з міжнародними нормами і стандартами (щодо законодавчого забезпечення впровадження пробації в Україні)» [4, с. 164].

Також 07.09.2009 р. відбулася надзвичайно важлива подія на шляху реформування вітчизняної системи кримінальної юстиції відповідно до європейських стандартів та створення національної моделі пробації й відповідної служби. Комітет законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України рекомендував прийняти за основу проект Закону про пробацію (реєстр. номер 3412) та проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації кримінального законодавства та організаційно-правових передумов впровадження пробації).

Обговорення проблем створення служби пробації набуло свого подальшого розвитку. Упродовж 2009-2010 рр. відбулася низка заходів, які вплинули на подальший розвиток уявлень щодо національної моделі пробації в Україні. 29.04.2009 р. Міністерством юстиції за підтримки Центру суддівських студій було проведено круглий стіл з обговорення досвіду впровадження елементів пробації у кримінальному судочинстві України та розробки відповідних законопроектів. 22.10.2009 р.

17.12.2010 р. у новоствореній Державній пенітенціарній службі України було проведено круглий стіл з проблемних питань реорганізації кримінально-виконавчої інспекції на службу пробації [4, с. 168 – 169].

Для нашого дослідження важливо визначити й суб'єкти пробації. Ними є: обвинувачені, стосовно, яких органом пробації готується досудова доповідь; особи, засуджені до покарання, у виді позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт; особи, яким покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк замінено покарання у виді громадських робіт або виправних робіт; особи, звільнені від відбування покарання з випробуванням; звільнені від відбування покарання вагітні жінки, і жінки, які мають дітей віком до трьох років; особи, засуджені до обмеження волі, які направляються для відбування покарання до виправних центрів; особи, які відбувають покарання у виді

обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, стосовно яких вживаються заходи з підготовки їх до звільнення [2, с. 599; 3, с. 33 – 34].

Визначення пробації як методу поведінки зі злочинцями було запропоновано 1951 року Організацією Об'єднаних Націй. В проекті закону пробація визначена як система заходів (наглядових, соціальних, виховних та профілактичних), які застосовуються за рішенням суду до осіб, обвинувачуваних або визнаних судом винними у вчиненні злочинів невеликої або середньої тяжкості. Іншими словами, ідея пробації, представлена в проекті закону, пов'язана з комбінацією елементів покарання, умовного засудження та адміністративного нагляду з одночасним проведенням соціальної роботи з відповідними групами злочинців [4, с. 152].

Аналіз проблеми створення національної моделі пробації дозволив виокремити складнощі та важливі аспекти цього процесу. Розробка відповідних законопроектів вплинула на подальший розвиток уявлень щодо національної моделі пробації в Україні. Визначено сутність ідеї пробації, суб'єкти пробації. Новостворена Державна пенітенціарна служба України (2010) також вивчає проблемні питання реорганізації кримінально-виконавчої інспекції на службу пробації. Перспективами подальших наукових розвідок запропонуємо більш ретельне вивчення досудової доповіді щодо неповнолітніх.

Список літератури

1. Закон України «Про пробацію». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 1. Ст.93. *Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1798-VIII від 21.12.2016*. ВВР. 2018. № 3-4. Ст. 26.
2. Маланчук П. М., Голодна А. С. Пробація в Україні: бути чи не бути. *Молодий вчений*. № 12.1 (40). Грудень, 2016. С. 598-601.
3. Основи професійної діяльності персоналу органу пробації: навчальний посібник. Авт. колектив ; за ред. Джеймса Седхема, Майкла Октігана. Київ, 2017. 242 с.
4. Ягунов Д. Що стоїть на заваді створення служби пробації в Україні? (до питання про створення національної моделі пробації). *Актуальні проблеми європейської інтеграції. Збірник статей з питань європейської інтеграції та права. Вип. шостий*. За ред. Ягунова Д. Зі вст. сл. Ягунова Д. Одеса : Вид-во «Фенікс», 2011. (укр., рос. та англ. мовами). С. 146-173.